

mundum. Unde odor? De cœlo. Sequere ergo ad cœlum, si non falsum respondes cum dicitur: Sursum cor, sursum cogitationem, sursum amorem, sursum spem, ne putrescat in terra. Triticum non audes ponere in humida terra, ne putrescat, quia laborasti et messuisti, tritursti et ventilasti. Quæris locum tritico tuo, et non quæris locum cordi tuo? non quæris locum thesauro tuo? Fac quidquid poteris in terra: eroga, non perdes, sed recondes. Et quis servat? Christus qui et te servat. Te novit servare, thesaurum tuum non novit servare? Quare autem vult ut locum mutes thesauro tuo, nisi ut locum mutes cordi tuo? Nemo enim cogitat nisi de thesauro suo. Quam multi hic sunt qui me modo audiunt, et non est cor eorum nisi in saccellis suis? In terra estis, quia in terra est quod amatis: mittatur in cœlum, et erit ibi cor vestrum. « Ubi enim fuerit thesaurus tuus, ibi erit et cor tuum¹. »

ENARRATIO

IN PSALMUM XCI.

Sermo ad plebem².

I. ATTENDITE ad Psalmum³: det nobis Dominus aperire mysteria, quæ hic continentur; cum propter fastidium animorum eadem diverse varieque tractantur. Nam

¹ Matth. vi, 21. — ² Sermo iste ad populum habitus die prima sabbati, ex n. 2. — ³ Vide D. Guillon, tom. xxii, pag. 12-16.

nullum aliud canticum nos docet Deus, nisi fidei, spei et charitatis: ut fides nostra firma sit in ipso, quandiu non illum videmus, credentes in eum quem non videmus, ut gaudeamus cum viderimus, et fidei nostræ succedat species lucis ejus, ubi jam non nobis dicitur: Crede quod non vides, sed, Gaude quia vides. Spes etiam nostra incommutabilis sit, et figatur in illo, et non nutet et fluctuet, non agitur: sicut ipse Deus in quo figitur, non potest agitari. Spes enim modo vocatur; tunc non spes, sed res erit. Tandiu enim vocatur spes, quandiu non videtur quod speratur, dicente Apostolo: « Spes autem » quæ videtur, non est spes. Quod enim videt quis, quid » sperat? Si autem quod non videmus speramus, per patientiam expectamus¹. » Modo ergo patientia necessaria est, quandiu veniat quod promissum est. Nemo autem patiens est in bonis. Quando exigitur de homine patientia, in malis agit. Quando dicitur: Patiens esto, tolera, sustine: molestia est, sub qua te Deus vult esse fortem, tolerantem, longanimem, patientem. Sed numquid decipit qui promisit? Medicus exerit ferrum ad secandum vulnera, et dicit ei quem secturus est: Patiens esto, sustine, tolera: in doloribus exigit patientiam, sed post dolores promittit salutem. Et ille qui tolerat dolores in ferro medici, nisi sibi proponat sanitatem, quam nondum habet, deficit in dolore quem patitur. Multa ergo mala sunt in isto sæculo, intus, foris, prorsus non cessant, abundant scandala: nemo illa sentit, nisi qui graditur viam Dei. Ei dicitur in omnibus divinis paginis ut toleret præsentia, speret futura, amet quem non videt, ut amplectatur cum viderit. Charitas enim, quæ tertia nobis adjungitur ad fidem et spem, major est supra fidem et spem²: quia fides rerum est quæ non videntur; erit autem species, cum

¹ Rom. vii, 24, 25. — ² I Cor. xii, 13.

visæ fuerint : et spes rei est quæ non tenetur ; quæ adveniente ipsa re , non erit jam spes , quia tenebimus , non sperabimus : charitas autem non novit nisi crescere magis magisque . Si enim amamus quem non videmus , quomodo amaturi sumus cum viderimus ? Desiderium ergo nostrum crescat . Christiani non sumus , nisi propter futurum sæculum : nemo præsentia bona speret , nemo sibi promittat felicitatem mundi , quia Christianus est ; sed utatur felicitate præsentis ut potest , quomodo potest , quando potest , quantum potest . Cum adest , consolationi Dei gratias agat : cum deest , justitiæ Dei gratias agat . Ubique sit gratus , nusquam ingratus : et Patri consolanti et blandienti gratus sit ; et Patri emendenti et flagellanti et disciplinam danti gratus sit : amat enim ille semper , sive blandiatur , sive minetur : et dicat quod audistis in Psalmo : « Bonum est confiteri Domino , et psallere nomini » tuo , Altissime¹ . »

II. Titulus Psalmi habet : « Psalmus Cantici in diem » sabbati² . » Ecce et hodiernus dies sabbati est : hunc in præsentis tempore otio quodam corporaliter languido et fluxo et luxurioso celebrant Judæi . Vacant enim ad nugas : et cum Deus præceperit sabbatum³ , illi in his quæ Deus prohibet exercent sabbatum . Vacatio nostra a malis operibus , vacatio illorum a bonis operibus est . Melius est enim arare , quam saltare . Illi ab opere bono vacant : ab opere nugatorio non vacant . Nobis sabbatum indicit Deus . Quale ? Primo ubi sit videte . Intus est , in corde est sabbatum nostrum . Multi enim vacant membris , et tumultuantur conscientia . Omnis homo malus , sabbatum habere non potest : nusquam enim illi conquiescit conscientia ; necesse est in perturbationibus vivat . Cui autem bona est conscientia , tranquillus est : et

¹ Psal. xci, 2. — ² Ibid. 1. — ³ Exod. xx, 8.

ipsa tranquillitas sabbatum est cordis . Attendit enim promissorem Dominum ; et si laborat in præsentis , extenditur spe futuri , et serenatur omne nubilum tristitiæ , sicut dicit Apostolus : « Spe gaudentes¹ . » Ipsum autem gaudium in tranquillitate spei nostræ , sabbatum nostrum est . Hoc commendatur , hoc cantatur in isto Psalmo , quomodo sit homo Christianus in sabbato cordis sui ; id est , in vacatione et tranquillitate et serenitate conscientie suæ non perturbatus . Inde dicit hic , unde solent perturbari homines , et docet te agere sabbatum in corde tuo .

III. Primum est , ut tu ipse , si aliquid profecisti , Deo confitearis ex eo quod profecisti , quia munera ipsius sunt , non merita tua . Hinc incipe sabbatum , non tibi tribuendo quasi non acceperis quod accepisti² : neque excusando te ab eo quod facis mali , quia ipsa sunt tua . Perversi enim homines et perturbati , qui non agunt sabbatum , mala sua Deo tribuunt , bona sua sibi . Si quid boni fecerit : Ego feci , dicit : si quid mali fecerit , quærit quem accuset , ne confiteatur Deo . Et quid est , quærit quem accuset ? Si non est valde impius , ad manum habet Satanam quem accuset : Satanus fecit , dicit , ipse mihi persuasit : quasi Satanus habeat potestatem cogendi . Astutiam suadendi habet . Sed si Satanus loqueretur , et taceret Deus , haberes unde te excusares : modo aures tuæ positæ sunt inter monentem Deum , et suggerentem serpentem . Quare huc flectuntur , hinc avertuntur ? Non cessat Satanus suadere malum : sed nec Deus cessat admonere bonum . Satanus autem non cogit invitum : in tua potestate est consentire aut non consentire . Si aliquid persuadente Satana mali feceris ; dimitte Satanam , accusa te , ut accusatione tua Dei misericordiam merearis . Expetis illum accusare qui non habet veniam ? Te accusa , et accipis indulgentiam .

¹ Rom. xii, 12. — ² 1 Cor. iv, 7.

Deinde multi non accusant Satanam, sed accusant fatum. Fatum meum me duxit, dicit. Cum dixeris illi: Quare fecisti? quare peccasti? Et ille: Fato meo malo. Ne dicat: Ego feci, jam manus ad Deum tendit: lingua blasphemat. Nondum quidem hoc aperte dicit, sed tamen attende, et vide quia hoc dicit. Quæris ab illo quid sit fatum: et dicit: Stellæ malæ. Quæris ab illo quis fecit stellas, quis ordinavit stellas: non habet quid tibi respondeat, nisi Deus. Restat ergo ut sive per transennam, sive per cannam longam, sive per proximum, Deum accuset; et cum Deus puniat peccata, Deum faciat auctorem peccatorum suorum. Non potest enim fieri ut puniat quod fecit. Punit quod facis, ut liberet quod fecit. Aliquando autem dimissis omnibus omnino directe eunt in Deum; et quando peccant, dicunt: Deus hoc voluit, si nollet Deus, non peccarem. Ad hoc monet, ut non solum non audiatur ut non pecces, sed accusetur quia peccas? Quid ergo nos docet Psalmus iste? « Bonum est confiteri Domino. » Quid est, « Confiteri Domino? » In utraque re, et in peccato tuo, quia tu fecisti, et in bono facto, confiteri Domino, quia ipse fecit. Tunc « Psalles nomini Dei Altissimi: » quærens gloriam Dei, non tuam, nomen ipsius, non tuum. Si enim tu quæris nomen Dei, quærit et ipse nomen tuum: si autem tu neglexeris nomen Dei, delet et ipse nomen tuum. Quomodo autem dixi, Quærit nomen tuum? Quomodo dixit Discipulis venientibus, postea quam misit eos evangelizare: cum fecissent multa miracula, et in nomine Christi dæmonia eiecissent, redeuntes dixerunt: « Domine, ecce dæmonia nobis subiecta sunt. » Dixerunt quidem, « In nomine tuo: » sed ille vidit in eis quia ipsa glorificatione gaudebant, et extollebant se, et ibant inde in superbiam, quia licuit illis expellere dæmonia. Vidit illos quærere gloriam suam, et

ait illis, quærens ipse, imo conservans nomina eorum apud se: « Nolite gaudere hoc, gaudete autem quod nomina vestra scripta sunt in celo¹. » Ecce ubi habes nomen, si tu nomen Dei non negligas. Psalle ergo nomini Dei, ut fixum sit apud Deum nomen tuum. Psallere autem quid est, fratres? Psalterium organi genus est, chordas habet. Opus nostrum, psalterium nostrum est. Quicumque manibus operatur opera bona, psallit Deo: quicumque ore confitetur, cantat Deo. Canta ore, psalle operibus. Ad quam rem?

IV. « Ad annuntiandum mane misericordiam tuam, et » veritatem tuam per noctem². » Quid sibi vult, quia mane annuntianda est misericordia Dei, et per noctem veritas Dei? Mane dicitur, quando nobis bene est: nox dicitur, quando tristitia tribulationis est. Quid ergo dixit breviter? Quando tibi bene est, gaude Deo, quia misericordia ipsius est. Jam tu forte diceres: Si ego gaudeo Deo, quando mihi bene est, quia misericordia ipsius est; quando in tristitia, in tribulatione sum, quid facio? Misericordia ipsius est, quando mihi bene est; crudelitas ergo ipsius, quando male est? Si laudo misericordiam, quando bene est; reprehendam ergo crudelitatem, quando male est? Non. Sed quando bene est, lauda misericordiam; quando male, lauda veritatem: quia peccata flagellat, non est iniquus. In nocte erat Daniel, quando orabat. Erat enim in captivitate Jerusalem, erat in potestate hostium. Tunc multa mala sancti patiebantur: tunc ipse in lacum leonum missus est, tuuc tres pueri in ignem præcipitati sunt. Hæc patiebatur in captivitate populus Israël: nox erat. Per noctem confitebatur Daniel veritatem Dei: dicebat in oratione: « Peccavimus, impie egimus, iniquitatem fecimus: tibi, Domine, gloria, nobis confusio³. » Verita-

¹ Luc. x, 17 et 20. — ² Psal. xci, 3. — ³ Dan. ix, 5, 7.

tem Dei annuntiabat per noctem. Quid est, veritatem Dei annuntiare per noctem? Non accusare Deum, quia pateris aliquid mali; sed tribuere illud peccatis tuis, emendationi ipsius: « Ad annuntiandum mane misericordiam, ipsius » et veritatem per noctem. » Cum misericordiam annuntias mane et veritatem per noctem, semper laudas Deum, semper confiteris Deo, et psallis nomini ejus.

V. « In decachordo psalterio, cum cantico in cithara¹. » Decachordum psalterium non modo audistis. Decachordum psalterium significat decem praecepta Legis. Sed cantare in illo opus est, non portare psalterium. Nam et Judaei habent Legem, portant, non psallunt. Qui sunt qui psallunt? Qui operantur. Parum est. Qui operantur cum tristitia, nondum psallunt. Qui sunt qui psallunt? Qui cum hilaritate faciunt bene. In psallendo enim hilaritas est. Et quid dicit Apostolus? « Hilarem enim datorem diligit » Deus². » Quidquid facis, cum hilaritate fac: bonum tunc et bene facis. Si autem cum tristitia facis, fit de te, non facis; et portas magis psalterium, non cantas. « In » psalterio decachordo, cum cantico in cithara: » hoc est, verbo et opere. « Cum cantico, » verbo; « In cithara, » opere. Si verba sola dicis, quasi canticum solum habes, citharam non habes: si operaris, et non loqueris, quasi solam citharam habes. Propter hoc et loquere bene, et fac bene, si vis habere canticum cum cithara.

VI. « Quia jucundasti me, Domine, in factura tua et » in operibus manuum tuarum exultabo³. » Videtis quid dicat. Tu me fecisti bene viventem, tu me formasti: si quid forte boni facio, in factura manuum tuarum exultabo. Quomodo dicit Apostolus: « Ipsius enim sumus figmentum, creati in operibus bonis⁴. » Nisi enim te for-

¹ Psal. xci, 4. — ² 2 Cor. ix, 7. — ³ Psal. xci, 5. — ⁴ Ephes. ii, 10.

mares ad opera bona, non nosses nisi opera tua mala. « Qui enim loquitur mendacium, de suo loquitur¹. » Hoc Evangelium dicit. Omne peccatum mendacium est. Contra Legem enim et contra veritatem quidquid est, mendacium dicitur. Ergo quid ait? « Qui loquitur mendacium, » de suo loquitur: » id est, qui peccat, de suo peccat. Attendite sententiam contra. Si enim qui loquitur mendacium, de suo sententiam loquitur; restat ut qui loquitur veritatem, de Dei loquatur. Ideo dicitur in alio loco: « Deus solus verax, omnis autem homo mendax². » Non tibi dicitur in hac sententia; Vade, securus mentire, quia homo es: imo vide te hominem, quia mendax es; et ut sis verax, bibe veritatem, ut de Deo ructes, ut sis verax. Quia de tuo illam non potes habere, restat ut inde illam bibas, unde fluit. Quomodo si a luce recesseris, in tenebris es: quomodo lapis non de se fervet, sed vel a sole, vel ab igne, si cum calori subtraxeris, frigescit; ibi apparet, quia quod fervebat, non erat ipsius: sed fervebat vel a sole vel ab igne: sic et tu si a Deo recesseris, frigesces; si ad Deum accesseris, fervesces: sicut dicit Apostolus: « Spiritu » ferventes³. » Item de luce quid dicit? Si ad eum accesseris, in lumine eris: ideo Psalmus dicit: « Accedite ad » eum, et illuminamini, et vultus vestri non erubescet⁴. » Quia ergo nihil boni potes operari, nisi illuminatus a lumine Dei, et fervefactus a Spiritu Dei; quando videris te bene operantem, confitere Deo, et dic quod ait Apostolus, dic tibi ne extollaris: « Quid enim » habes quod non accepisti? Si autem accepisti, quid gloriaris quasi non acceperis⁵? » Hic ergo confitetur Deo, et docet nos bonam confessionem: quia dicit: « Jucun-

¹ Joan. viii, 44. — ² Rom. iii, 4. — ³ Id. xii, 11. — ⁴ Psal. xxxiii, 5. — ⁵ 1 Cor. iv, 7.

» dasti me, Domine, in factura tua et in operibus manuum tuarum exultabo. »

VII. Quid agimus de illis qui male vivunt et florent? Hinc enim perturbatum animum habet, qui perdit sabbatum: videt se in bonis operibus quotidie versantem et laborantem in angustia rerum, forte in inopia rei familiaris, forte in fame et siti et nuditate, forte se in carcere bona facientem, et illum a quo in carcerem missus est mala facientem et exultantem: et subintrat cor pessima cogitatio adversus Deum, et dicit: Deus, quare tibi servio, quare obedio verbis tuis? Non rapui aliena, non furtum feci, non hominem occidi, non cujusquam rem concupivi, non falsum testimonium adversus aliquem dixi, non patri vel matri injuriam feci, non ad idola inclinatus sum, non accepi nomen Domini Dei in vanum: servavi me a peccato. Enumerat decem chordas, id est, decem praecepta Legis¹, et interrogat se secundum singula, et videt se non peccasse, nec in uno, et contristatur quia talia mala patitur. Et illi qui, non dico, aliquas chordas tangunt, sed nec tangunt ipsum psalterium, et nihil boni operantur, consulunt idola: et forte tunc videntur Christiani, quando nihil mali patitur domus eorum; quando autem aliqua ibi tribulatio est, currunt ad pythoneum, aut sortilegum, aut mathematicum. Dicitur illi nomen Christi, subsannat, torquet os. Dicitur illi: Fidelis, consulis mathematicum? Et ille: Recede a me: ipse mihi prodidit res meas; nam perdidissem, et in planctu remansissem. Homo bone, nonne signas te signo crucis Christi? Et Lex omnia ista prohibet. Gaudes quia res tuas invenisti, non es tristis quia tu peristi? Quanto melius tunica tua periret quam anima tua? Subsannat in his omni-

¹ Exod. xx, 1-17.

bus, contumeliosus est parentibus, odit inimicum, insectatur usque ad mortem, furatur ubi occasionem invenerit, a falso testimonio non cessat, insidiatur matrimonio alieno, concupiscit rem proximi sui: facit haec omnia, et floret in divitiis, in honoribus, in excellentia mundi hujus. Videt eum ille miser bene operans, et mala patiens, perturbatur et dicit: Deus, puto, mali tibi placent, et bonos odisti, amas eos qui faciunt iniquitatem. Si commotus fuerit, et illi cogitationi consenserit, perdet sabbatum de corde: jam incipit ad psalterium hoc non attendere; deviait inde, sine causa cantat, « Bonum est confiteri Domino, et psallere nomini tuo, Altissime. » Jam perduto sabbato ab interiore homine et exclusa quiete cordis, et bona cogitatione repulsa, incipit jam imitari illum quem videt in malis florentem; et convertit se et ipse ad facienda mala. Deus autem patiens est, quia aeternus est, et novit diem judicii sui, ubi omnia examinat.

VIII. Hoc nos docens quid ait? « Quam magnificata sunt opera tua, Domine! Nimis profundae factae sunt cogitationes tuae¹. » Revera, fratres mei, nullum mare tam profundum est quam est ista cogitatio Dei, ut mali floreat, et boni laborent: nihil tam profundum, nihil tam altum: ibi naufragat omnis infidelis, in isto alto, in isto profundo. Vis transire profundum hoc? A ligno Christi noli resilire, non mergeris: tene te ad Christum. Quid est quod dico, tene Te ad Christum? Ideo voluit ipse in terra laborare. Audistis, cum Propheta legeretur, non avertisse eum scapulas a flagellis, non avertisse eum faciem a sputis hominum, non avertisse maxillam a palmis eorum². Quare omnia ista pati voluit, nisi ut consoletur patientes? Et poterat et ipse in fine resuscitare carnem suam: sed tu qui non videras, non esset quod sperares.

¹ Psal. xci, 6. — ² Isai. l, 6.